

KÜLTEPE'DEN KERVAN GÜZERGÂHLARINA IŞIK TUTAN İKİ YENİ METİN

Cahit GÜNBATTI

Kültepe metinlerinde geçen ve bazıları Hitit döneminde de önemli merkezler olarak karşımıza çıkan yerlerin lokalizasyonlarının yapılması konusunda, pek çok yeni metin okunup neşredilmesine rağmen, fazla bir ilerleme kaydedilememiştir. Öteden beri bilinen Kaniş (Kültepe) ve Hattuş (Boğazköy) bir tarafa bırakılırsa, Asurlular'ın ticaret kolonisi kurduğu diğer kırk civarındaki merkezden henüz hiç birisi tespit edilememiştir¹. Metinlerde, yer tespitinde çok yararlı olabilecek arazi tasvirleri, dağ ve nehir isimleri gibi coğrafi unsurlara pek yer verilmemesi lokalizasyon çalışmalarındaki temel güçlüğü oluşturmaktadır. Sonraki Hitit kaynaklarında "Maraşanta / Maraşantiya"² olarak bir çok kere geçen ve Asur Kolonileri devrinde bazı şehirlere gidiş-gelişlerde kervanların geçmek zorunda oldukları Kızılırmak'tan ve heybeti ile Mezopotamya'dan gelenleri mutlaka etkilemiş olan Erciyes dağından hiç söz edilmemesi şaşırtıcıdır.

Lokalizasyon çalışmalarında, yer adları genellikle konservatif oldukları için, isimlerin ses benzerlikleri elbette ki dikkate alınması gereken önemli bir unsurdur. Ancak, bir antik ve modern yerin aynılığı, oradaki buluntu ve kaynaklardaki bilgilerle desteklenmediği sürece şüpheyle karşılanmalıdır. Konu ile ilgili çalışmalar ve çizilen haritalar gözden geçirildiğinde, eski yerleşmelerin yerleri konusunda birbirinden çok farklı görüşler bulunduğu anlaşılmaktadır.

Son yıllarda ülkemizde bilinçsiz bir şekilde bir çok köy ve kasabanın adları değiştirilmiştir. Binlerce yıldır adı hiç değişmeden günümüze kadar gelmiş, Asur tarihinde önemli bir yeri olan Harran'ın Altınbaşak; Asur kralı III. Salmanassar'ın, Van Gölü'nün kuzeyine kadar ulaştığı bir seferinde tahrip ettiğini söylediği Arzaşkun³

¹ Ortaya çıkarılan kalıntılardan Koloni Devrinin önemli şehirlerinden birisi olduğu anlaşılan Acemhöyük'ün Puruṣhattum, Eski Asurca 62 tabletin bulunduğu Ališar'ın ise Ankuwa olduğu hakkında yaygın iddialar vardır. Fakat bu iddiaların kesin kanıtları şimdiye kadar ortaya konulamamıştır.

² Bkz. G. F. del Monte- J. Tischler, RGTC 6, s. 538-539; G. F. del Monte, RGTC 6/2, s.207.

³ D. D. Luckenbill, AR I, s. 247,248.

(Urartu'nun ilk başkenti) olma ihtimali bulunan Ariçkus'un Kavuştuk⁴ olarak değiştirilmesi sadece iki örnektir. Bu uygulama ile o yerlerin geçmişle olan bağları koparılmakta, tarihî ve kültürel miraslarına gölge düşürülmektedir.

Gerek Asur-Kaniş, gerekse Anadolu içerisindeki kervan güzergâhları üzerinde yer alan merkezlerin sayıldığı, kervan masraf kayıtları veya bunlara benzer üslupla yazılmış mektuplar lokalizasyon konusunda önemli belgelerdir. Kh. Nashef'in de belirttiği gibi (Rekonstruktion, s. 1), E. Bilgiç'in öncülüğünde başlayan lokalizasyon çalışmaları (AfO XV, s. 1 vd.), "itinerer" metinlerin sayısının artması ile daha da hızlanmıştır. Bu metinlerde sıralanan istasyonlar dikkate alınarak, özellikle Asur-Kaniş arasındaki güzergâhların tespitine çalışılmaktadır. Bu konuda çalışmalar yapan araştırmacıların görüşleri hakkında bilgi veren Kh. Nashef (Rekonstruktion, s. 1-6), RGTC IV'te de, Eski Asurca metinlerde geçen yer adlarını ve bunların lokalizasyonları ile ilgili literatürü vermiştir. Ş. Yılmaz, "Kervan Güzergâhlarına Işık Tutan Kültepe Metinleri ve Bunlardan Elde Edilen Sonuçlar" adlı doktora tezinde, bilinen metinlere ilâveten, henüz neşredilmemiş ilgili tabletleri de konusu çerçevesinde ele alıp değerlendirmiştir.

Yazımızın konusu olan iki tablet Kültepe kazılarının 1955 döneminde ele geçmiştir. T. Özgüç, bu yılki çalışmalarını değerlendirdikleri kazı raporunda⁵, K. Balkan'a atfen İli-âlum ve oğlu Enna-Su'en ile yerli Şarabunuwa'ya âit iki yeni arşivin ortaya çıkarıldığını açıklamaktadır. 1955 tabletleri (Kt. g/k) üzerinde yaptığımız ön çalışma, sâhibi Al-ahum olan üçüncü bir arşivin de bulunduğunu ortaya koymuştur.

Burada, bu tabletleri okumamıza izin veren Hocam Prof. Dr. Tahsin Özgüç'e şükranlarımı sunmayı bir borç biliyorum.

Kt. g/k 220 (Siyah hamurlu; 5.8 x 4.9 x 1.7 cm.)

Asur-Apum-Haqa-Tegarama güzergâhında yapılan harcamaların yazıldığı bir kayıttır.

⁴ Adilcevaz'ın 36 km. doğusunda Van Gölü kıyısında bir köydür. Köyün girişinde, Adilcevaz-Erciş karayolunun açılması sırasında kısmen tahrip edilmiş bir höyük bulunmaktadır.

⁵ Bk. Belleten 82, s.344-346.

- 1 3 GÚ [2]8 *ma-na*
a-wi-it Ì-lí-a-lim
 10 *ma-na ša A-mur-Ašur*
 10 *ma-na ša Í-dí-MAR.TU*
- 5 ŠU.NÍGÍN 3 GÚ 48 *ma-na*
iš-tù A-lim^{ki} a-dí
A-pí-im 1 GÚ^{tám}
 2 *ma-na 2 GÍN.TA*
ik-šu-dam 15 GÍN.TA
- 10 *qá-qá-da-tim*
 7 5/6 *ma-na 8 ½ GÍN*
áš-qúl iš-tù A-[pí-im]
- K. *a-dí^r Ha-qá¹*
- Ay. 3 GÚ 40 [*ma-na*]
- 15 *a-wi-sú 1 GÚ^{tám}*
 2 ½ *ma-na 2 GÍN.TA*
ik-šu-dam 5 GÍN.TA
qá-qá-da-tim
 9 1/3 *ma-na 2 GÍN [áš]-qúl*
- 20 *iš-tù Ha-qá a-dí*
Té-ga-ra-ma 3 GÚ 30 ma-na
a-wi-sú 1 GÚ^{tám}
 ½ *ma-na 4 GÍN.TA*
 1 5/6 *ma-na 9 GÍN áš-qúl*
- 25 6 GÍN AN.NA *ta-ší-a-tum*
- K. *i-ba-a-ba-at A-lim^{ki}*
 5/6 *ma-na 5 GÍN*
- Sk. *i-na SA.TU ša Ha-qá*
 1/3 *ma-na 5 GÍN ša sà-e-tim*
- 30 7 GÍN *ša pu-ra-dim^r 12¹⁷ GÍN*
mu-tá-e

¹⁻⁵⁾3 talent 28 mina İli-älum'un *awītum*'u; 10 mina Amur-Aššur'un; 10 mina İddi(n)-Amurru'nun; toplam (kalay) 3 talent 48 mina'dır. ⁶⁻⁹⁾Asur'dan Apum'a kadar her bir talent bana 2 mina 2'şer ūeql'e mal oldu. ⁹⁻¹²⁾Kafa-vergisi (olarak her bir ūahıs için) 15'er ūeql (üzerinden) 7 5/6 mina 8 ½ ūeql ödedim. ¹²⁻¹⁷⁾Apum'dan Haqa'ya kadar 3 talent 40 mina onun *awītum*'udur (ve) her bir talent bana 2 ½ mina 2'şer ūeql'e mal oldu. ¹⁷⁻¹⁹⁾Kafa-vergisi (olarak her bir ūahıs için) 5'er ūeql (üzerinden) 9 1/3 mina 2 ūeql ödedim. ²⁰⁻²⁴⁾Haqa'dan Tegarama'ya kadar onun *awītum*'u 3 talent 30 mina'dır (ve) her bir talent'e ½ mina 4'er ūeql'den 1 5/6 mina 9 ūeql ödedim.

²⁵⁾6 ūeql kalay taŝıma ūcretidir. ²⁶⁻³⁰⁾Asur'un ticarî malı içinden 5/6 mina 5 ūeql Haqa dađ(lar)ında; 1/3 mina 5 ūeql s.-vergisi; 7 ūeql *balık* için (ödenmiŝtir⁷⁾. ³⁰⁻³¹⁾Hesap açıđı 12 ūeql'dir.

Kt. g/k 199 (Siyah hamurlu; 8.5 x 6.1 x 2.7 cm.)

Buzutāya ve Aŝŝur-imittī'nin, Asur – Hamizanum - Şimala-Zalpa; Asur – Qaara – Burullum - Şimala ve Hahhum - Zalpa güzergāhlarında yapılan harcamalar hakkında Al-ahum'a yazdıkları bir mektuptur.

- 1 *um-ma Bu-zu-ta-a ū A-ŝur-i-mi-ti-ma*
a-na A-la-hi-im qı-bi-ma
 2 GÚ 10 *ma-na* AN.NA *ku-nu-ki*
 16 TÚG 20 *ma-na* AN.NA *qá-tim*
 5 1 ANŖE Őu-Ku-bu-um *ū-ŝe-si-[am]*
 ŐU.NÍGÍN *a-wi-ti-kà* 3 GÚ 4 *ma-na*
iŝ-tù A-lim^{ki} a-dí Ha-[mi-za]-nim
 1 ½ *ma-na* LÁ 2 GÍN.TA *da-tum*
 4 ½ *ma-na* *ik-ŝu-ud-kà*
 10 *ŝi-ti a-wi-ti-kà* 5 GÚ 17 *ma-na*
iŝ-tù Ha-mi-za-nim a-dí
 Ői-ma-la 2/3 *ma-na* 2 GÍN.TA
da-tum ik-ŝu-ud 4 ½ [*ma-na*] 5 GÍN
ik-ŝu-ud-kà / ŝi-ti a-wi-^rti-kà¹
 15 5 GÚ 12 *ma-na* *iŝ-tù*
 Ői-ma-la *a-dí Za-al-pá*
 2 *ma-na* 5 LÁ ¼ GÍN.TA *da-tum*
ik-ŝu-ud 10 5/6 *ma-na* LÁ 1 GÍN
 K. 10 GÍN *qá-qú-dum* 6 ½ GÍN
 20 *ta-ŝi-a-at* 2 *e-li-te-en₆*
 Ay. [*iŝ*]-tù *A-lim^{ki} a-dí Qá-tá-ra*
iŝ-tù Bu-ru-lim a-dí Ői-ma-lá
 2/3 *ma-na* LÁ 1 GÍN *ig-ri ANŖE*
 1 ANŖE *i-Ha-hi-im me-et*
 25 *iŝ-tù Ha-hi-im a-dí Za-al-pá*
 2/3 *ma-na* *ig-ri ANŖE*
 1/3 *ma-na* *mu-tá-ú* 2 *ma-na*
ū-kul-tum 2 *ma-na* *ig-ri*
sà-ri-dim KÍ *A-ŝur-ta-ak-lá-ku*
 30 ANŖE *dá-an-ma ŝu-ma*
iŝ-ti-ŝu is-ri-dam a-na

- 2 *ma-na* AN.NA 7 GÍN.TA
i-ša-qal 2/3 *ma-na* 5 GÍN
a-na ší-im ANŞE *ú-ma-li*
- 35 KÍ *Šu-Ku-bi-im ni-kà-sí*
ni-sí-ma iš-tù 20 *ma-na* AN.NA
ša qá-tí-šu gam-ru 6 2/3 *ma-na* 5 ½¹ GÍN
i-na AN.NA *ša Í-lí-a-lim*
ni-pu-ul 3 ½ *ma-na*
- K.40 *da-a-at* 1/2 ANŞE *ša* AN.NA
ša i-na Ha-mì-za-nim
i-ni-id-ú 12 1/3 *ma-na* ½ GÍN
- Sk. *i-na hu-lu-qá-e ik-šu-ud-kà*
 ʽŠU.NÍGÍN 22 ½¹ *ma-na* ʽ6¹ GÍN *i-na* AN.NA
- 45 *ša Í-lí-[a]-lim ni-iš-qúl i-hi-id-ma*
 KÙ.BABBAR^{pl} *i-pá-nim-ma šé-bi₄-lam*

¹⁻²⁾Buzutāya ve Aššur-imitti Al-ahum'a şöyle söyler:
³⁻⁵⁾Mührümle mühürlü 2 talent 10 mina kalayı, 16 (parça) kumaşı, 20 mina serbest kalayı (ve) 1 eşeği Šu-Kūbum (yola) çıkardı. ⁶⁻⁹⁾Senin toplam 3 talent 4 mina (olan) *awītum*'un, Şehirden Hamizanum'a kadar 1 ½ mina'dan 2'şer şeşel eksik *dātum*-vergisine ile sana 4 ½ mina'ya mal oldu. ¹⁰⁻¹³⁾Senin geri kalan 5 talent 17 mina *awītum*'un Hamizanum'dan Šimala'ya kadar 2/3 mina 2'şer şeşel *dātum*-vergisine mal oldu. ¹³⁻¹⁴⁾(*awītum*'un olan 5 talent 17 mina) sana 4 ½ mina 5 şeşel'e mal oldu. ¹⁴⁻¹⁸⁾Senin geri kalan 5 talent 12 mina *awītum*'un Šimala'dan Zalpa'ya kadar 2 mina'dan 5 ¼'er şeşel eksik *dātum*-vergisine mal oldu. ¹⁸⁻¹⁹⁾(Her bir şahıs için ödenmiş olan) 10 şeşel kafa-vergisi 10 5/6 mina'dan 1 şeşel eksiktir. ¹⁹⁻²¹⁾6 ½ şeşel Asur'dan Qatara'ya kadar iki paketin taşıma ücretidir. ²²⁻²³⁾Burullum'dan Šimala'ya kadar 2/3 mina'dan 1 şeşel eksik eşek(ler)in kirasıdır. ²⁴⁾Bir eşek Hahhum'da ölmüştür. ²⁵⁻²⁶⁾Hahhum'dan Zalpa'ya kadar 2/3 mina eşek(ler)in kirasıdır. ²⁷⁻²⁹⁾1/3 mina hesap açığı; 2 mina yiyecek (için); 2 mina eşek sürücüsünün ücretidir. ²⁹⁻³³⁾Aššur-taklaku ile olan eşek güçlüdür; eğer onu da beraber benim için yüklerse, 2 mina kalaya 7'şer şeşel ödeyecek. ³³⁻³⁴⁾Eşeğin fiyatı için 2/3 mina 5 şeşel ödeyecek. ³⁵⁻³⁷⁾Šu-Kūbum ile hesaplaştık ve masraf onun hissesi olan 20 mina kalaydan yapılmıştır. ³⁷⁻³⁹⁾6 2/3 mina 5 ½ şeşel'i İli-ālum'un kalayı içinden ödedik. ³⁹⁻⁴²⁾3 ½ mina, Hamizānum'da depo edilmiş ½ eşek (yükü) kalayın *dātum*-vergisidir. ⁴²⁻⁴³⁾12 1/3 mina ½ şeşel kayıp olarak sana mal oldu (hesabına geçti). ⁴⁴⁻⁴⁵⁾Toplam 22 ½ mina 6 şeşel'i

İlî-âlum'un kalayı içinden tarttık. ⁴⁵⁻⁴⁶⁾Dikkat et ve gümüşümü ilk posta ile bana gönder.

Açıklamalar

Her iki metinde de geçen *awîtum* “kalaya göre değer biçilmiş ticarî mal” (g/k 220: 2, 15, 22; g/k 199: 6,10, 14) ; *qaqqadâtum* “kafa vergisi” (g/k 220: 10,18; g/k 199: 19) ve g/k 199: 8, 13, 17, 40'da geçen *dâtum* “bir çeşit yol vergisi” hakkında K.R. Veenhof, AOATT'de (s. 229 vd.; 264 vd.) ayrıntılı açıklamalar bulunduğu için, bu kelimeler ve bunlarla teşkil edilmiş teknik terimler üzerinde durmak gereği duymuyoruz.

Kt. g/k 220:

Apum: Kt. n/k 603: 13 ve 1406: 14'ten bir kârum merkezi olduğunu öğrendiğimiz Apum (AKT II, s. 37), TC 3/2 163 ve JCS 7, 109'a göre Asur-Kaniş güzergâhında Taraqum'dan sonra gelen istasyondur. Öteden beri Habur bölgesinde aranmış (K.R. Veenhof, AOATT, s. 240-241) ve D. Charpin, önceden Şehna ve Şamşî-Adad zamanında Şubat-Enlil olarak anılan bugünkü Tel Leilan'ın Apum olduğunu ortaya koymuştur⁶.

Haqa: Metinde Apum'dan sonraki istasyon olarak geçen Haqa, TC 3/2 164 ve JCS 7, 109'da da güzergâh üzerindeki yerler arasında kaydedilmiştir. Kh. Nashef Asur-Kaniş güzergâhında yer alan 23 merkez saymakta ve Haqa'yı Burallum ile Zalpa arasında yerleştirmektedir (Rekonstruktion, s. 69).

St. 28'deki *ina SA.TU ša Haqa* “Haqa dağında/dağlarında” sözünden, Haqa'nın dağlık bir bölgede bulunduğu anlaşılmaktadır.⁷ Yukarıda da değindiğimiz gibi, Kültepe metinlerinde bu ve benzeri küçük ayrıntılar bile lokalizasyon çalışmaları için büyük önem taşımaktadır. Bu yeni bilginin de ışığında biz Haqa'nın Urfa-Gaziantep hattının hemen kuzeyinde bir yerde aranması gerektiğini düşünürüz.

Tegarama: Kültepe tabletlerinde hem kârum hem de wabartum olarak geçen nâdir yerlerdendir (AKT II, s. 39). Geç Asur

⁶ Bu konuda bk. Kh. Nashef, RGTC IV, s. 12; J. Eidem, Fs.P. Garelli, s. 192.

⁷ Bildiğimiz kadarıyla Kültepe tabletlerinde iki yer adı daha “dağ” kelimesiyle geçmektedir:

i ša-du-im ša Ma-a-ma “Mama dağında” (CCT 2 11a: 17-18) ve *iš-tù qá-áb-li ša-du-im..... a-dî Ha-zu* “Dağ arasından ..... Hazu'ya kadar” (CCT 6 40b: 1-4).

metinlerinde Tilgarimmu⁸ olarak karşımıza çıkan Tegarama'nın bugünkü Gürün olduğunu açıklayan E. Bilgiç (Belleten 39, s. 411) ve K. Balkan'ın (Mektup, s. 35) bu görüşleri geniş ölçüde kabul görmüştür (RGTC IV, s. 117).

Asur-Kaniş arasındaki ana güzergâh dışında kalan Tegarama'nın, iki merkez arasındaki uzun mesafeye rağmen, Kt. g/k 25, Adana 237 (Mektup, s. 35-36) ve CCT 5 30a metinlerinde Mama ile doğrudan bağlantılı olarak geçmesi dikkati çekmektedir.

St. 30 : Karşılığında 7 şeql (kalay) harcandığının belirtildiği *purādum* “sazan balığı” kelimesi (Ahw, s.88 a; CDA, s.278 b), bir metinde (CTMMA 96: 13) UDU *ša bu-ra-dim* ifadesi içinde geçtiği gibi, Buruddum yer adı (RGTC IV, s. 28) ile ilgili değilse, Kültepe metinlerinde ilk defa geçmektedir. Kervan masraf kayıtlarında görevlilerin yiyecekleri için yapılan harcamalara sık sık işaret edilmekte, fakat ne tür yiyeceklere harcama yapıldığı hakkında açık bir bilgi verilmemektedir

Kt g/k 199:

Hamizānum: Metinde birinci güzergâhın Asur'dan sonraki ilk istasyonu olarak kaydedilmiş olan Hamizānum, bildiğimiz kadarı ile, ilk defa Asur-Kaniş güzergâhı üzerinde bir yer olarak geçmektedir. Tabletlerde seyrek rastlandığı için lokalizasyonu hakkında şimdiye kadar doyurucu bir açıklama yapılamamıştır.

Şimala: İsmi geçen yer adlarının bir güzergâh üzerinde yer alıp almadıkları açık olmayan VAT 9260 (Kh. Nashef, Rekonstruktion, s. 53) bir tarafa bırakılırsa, g/k 199, Şimala'nın kervan güzergâhında bulunduğunu gösteren ilk tablettir. Metne göre, ilk güzergâhta Asur'dan sonraki ikinci; ikinci güzergâhta ise Qaṭara ve Burullum'dan sonraki üçüncü istasyondur. Yâni Şimala'ya, aynı güzergâh üzerinde bulunmuyorlarsa, hem Hamizānum'dan hem de Burullum'dan ulaşılabilirdi.

Qaṭara: İkinci güzergâhta Asur'dan sonraki ikinci istasyon olarak kaydedilmiş olan Qaṭara, Mari metinlerinde de önemli bir merkez olarak geçmekte ve ARM 4 29'a göre Ekallātum (veya Asur) şehrinde iki günlük mesafede bulunmaktadır. Buna işaret eden B. J. Beitzel, ilgili Mari tabletlerinin ışığında, “Karana (Tel Rimah)

⁸ Bk. E. Forrer, Provinzeinteilung, s. 84.

koridoru” diye tanımladığı bölgeye lokalize etmektedir⁹. Veenhof ve diğer bazı araştırmacılar da, Qařara'nın Kuzey Mezopotamya'da, Asur'dan uzak olmayan bir yerde aranması gerektiği konusunda hem fikirdirler.¹⁰

Burullum: Burallum olarak da telaffuz edilen (RGTC IV, s. 27) bu merkez, metinde ikinci güzergâhta, Asur ve Qařara'dan sonraki üçüncü istasyondur. Bir güzergâh üzerinde olarak dört metinde daha geçmektedir (Kh. Nashef, Rekonstruktion, No. 26, 28, 29, 31).

K.R. Veenhof, Mari metinlerinde de iyi bilinen bir yer olduğuna işaretler, Habur üçgeninin batısında olabileceğini belirtmiştir.¹¹

BİBLİYOGRAFYA

- K. Balkan,** Mektup: Mama Kralı Anum-Hirbi'nin Kaniş Kırallı Wařama'ya Gönderdiği Mektup, (Türk Tarih Kurumu Yayınlarından VII/3), Ankara, 1957.
- B. J. Beitzel,** “The Old Caravan Road in the Mari Royal Archives” (Mari in Retrospect, Fs. André Parrot, Chicago, 1992, s. 35-57).
- E. Bilgiç,** “Die Ortsnamen der “kappadokischen” Urkunden im Rahmen der alten Sprachen Anatoliens”, (AfO XV, Graz, 1945-1951, s. 1-37).
- , “Anadolu'nun İlk Yazılı Kaynaklarındaki Yer Adları ve Yerlerinin Tayini Üzerine İncelemeler” (Belleten 39, Ankara, 1946, s. 381-423).

⁹ B. J. Beitzel, Fs. André Parrot, s. 49-50.

¹⁰ K.R. Veenhof, AOATT, s. 240.

Henüz neşredilmemiş olan Kt. g/k 186, *iřtu YA adi YA₂* formülünü ihtiva etmemekle beraber, Qařara – Buruddum - Hahhum güzergâhına işaret eden bir nottur (krř. Kh. Nashef, Rekonstruktion, No.10): ¹6 *ma-na* AN.NA ²*i-na Qá-tá-ra* ³*al-qí* 2 *ma-na* ⁴AN.NA / *i Bu-ru-dim* ⁵*al-qí* / $\frac{1}{2}$ *ma-na* ⁶AN.NA / *i-na* ⁷*Ha-hi-im* ⁸*al-qí* ⁹*En-na-nu-um* ¹⁰*ú A-řur-lá-ma-sí* ¹¹*ú-řa-bi₄-tù-ma* ¹²1 $\frac{2}{3}$ *ma-na* AN.NA *qá-tim* ¹³*im-lí* “6 mina kalayı Qařara'da aldım. 2 mina kalayı Buruddum'da aldım. $\frac{1}{2}$ mina kalayı Hahhum'da aldım. Ennānum ve Ařur-lamassī (bendeki kalayı) teslim aldılar ve 1 $\frac{2}{3}$ mina serbest kalay eksik çıktı”

Qařara'yı bir güzergâh üzerinde gösteren Kh. Nashef, Rekonstruktion, No. 10, 11, 25 ve 32'deki metinlere, K. Hecker – G. Kryszat – L. Matouř, Prager Kultepe-Texte, No. I 804'deki yol harcamalarıyla ilgili metin de ilave edilmelidir. Burada, ³*iř-tù x-ha-zi-im* ⁴*a-dí Q[á-řá-ra* ..... ⁸*iř-tù Qá-tá-r[a]* ⁹*a-dí A-pí-a* olarak, Qařara yeni bir güzergâh üzerinde gösterilmektedir.

¹¹ K.R. Veenhof, AOATT, s. 41, krř. Kh. Nashef, RGTC IV, s. 27).

- J. Eidem,** "An Old Assyrian Treaty from Tell Leilen" (Marchands diplomates et empereurs. Etudes sur la civilisation mésopotamienne offertes à Paul Garelli, Paris 1991, s. 185-207).
- E. Forrer,** Die Provinzeinteilung des assyrischen Reiches, Leipzig, 1920.
- K. Hecker – G. Kryszat – L. Matouš,** Prager Kültepe-Texte I: Kappadokische Keilschrift Tafeln aus der Sammlungen der Karlsuniversität Prag, Praha, 1998.
- D.D. Luckenbill,** AR I: Ancient Records of Assyria and Babylonia, Newyork, 1926.
- G. F. Del Monte,** RGTC VI/2 : Die Orts- und Gewässernamen der hethitischen Texte (Reportoire Géographique des Textes Cunéiformes, 6/2), Wiesbaden, 1992.
- G. F. Del Monte – J. Tischler,** RGTC VI: Die Orts- und Gewässernamen der hethitischen Texte (Reportoire Géographique des Textes Cunéiformes, 6), Wiesbaden, 1978.
- Kh. Nashef,** RGTC IV: Die Orts- und Gewässernamen der altassyrischen Zeit (Réportoire Géographique des Textes Cunéiformes 4), Wiesbaden, 1991.
- , Rekonstruktion: Rekonstruktion der Reise-routen zur Zeit der altassyrischen Handels-niederlassungen, Wiesbaden, 1987.
- K. R. Veenhof,** AOATT: Aspects of Old Assyrian Trade and Its Terminology, Leiden, 1972.

Kt. g/k 220

ön yüz

sağ kenar

alt kenar

Kt. g/k 220

arka yüz

sol kenar

üst kenar

Kt. g/k 199

ön yüz

sağ kenar

alt kenar

Kt. g/k 199

arka yüz

sol kenar

üst kenar